

Политика ШТА ДА СЕ РАДИ

Зорица Мршевић

Жене и катастрофе

Знамо да је у великој мери сиромаштво женско, а то значи да већину људи који живе у несигурним условима и који раде на небезбедним местима чине жене



У фабрици муниције „Први партизан“ у Ужицу експлозија је пре три године, у септембру 2009, однела људске жртве, од којих су 85 одсто биле жене. Међу жртвама азијског цунамија 2004. жене су чиниле скоро 80 одсто жртава. Чиста случајност? Да, за оне који сматрају да су родни аспекти у области смањивања ризика од катастрофа непостојећи. За оне родно сензитивније, поменути подаци о пропорцији женских жртава су само неки у низу алармантних доказа присуства родних аспеката и условљености у тим и свим сличним ситуацијама. Наиме, родна подела посла, неједнак приступ материјалним и нематеријалним ресурсима, мање учешће жена у одлучивању на политичком и приватном нивоу резултирају у повећаном степену рањивости жена у катастрофама и климатским променама. Родни односи, као што су односи моћи између мушкараца и жена, односи су кроз које им се додељују различите улоге и одговорности. Процеси традиционалне социјализације, укратко речено, узрокују губитке живота, поготово тамо где постоје родно следе политике које не узимају родне аспекте у обзир.

Ограничен приступ жена економским, друштвеним и људским ресурсима и њихова смањена моћ одлучивања и у кући и у политичкој сфери смањује њихов капацитет да спроведу мере адаптације и заштите. Последице тих друштвених неједнакости су да нас катастрофе и климатске промене не погађају подједнако. Сиромаштво је тај кључни елемент који одређује рањивост појединаца као и земаља. Знамо да је у великој мери сиромаштво женско, а то значи да већину људи који живе у несигурним условима и који раде на небезбедним местима чине жене. Резултат тога је да су сиромашне жене те које су углавном на „погрешном месту у погрешно време“, све то услед хроничног недостатка елементарних средстава за живот. Сиромашни мушкарци такође су физички рањиви у природним непогодама и другим катастрофама, али су сиромашне жене рањивије услед родно заснованих неједнакости, као што су: мањак могућности, мањак средстава и ограниченија покретљивост него код мушкараца исте друштвене категорије.

Родно сензитивни приступ у области смањивања ризика од катастрофе базира се на разумевању да су жене и мушкарци део друштва у којем родна равноправност није постигнута у пракси, иако постоје уставне и законске гаранције. Могућности које су нам фактички на располагању нису једнаке – како у „нормалним“ околностима тако ни онда када дође до природне катастрофе, заправо у тим ванредним ситуацијама понајмање. Свако може бити једнако изложен ризику, али родна подела рада, неједнак приступ ресурсима и мање учешће жена у одлучивању има значајне последице по женску рањивост. Жене су мање мобилне услед њихове репродуктивне улоге, па су

често у већини међу жртвама катастрофа, јер уместо да спасавају саме себе тако што ће изаћи из кућа, оне остају, покушавајући да помогну онима који од њих зависе.

Последично, политике, инструменти, механизми и средства употребљена за реаговање на катастрофе и климатске промене не могу бити неутрални у односу на род, и не треба да се формулишу и примењују без сагледавања специфичних родних разлика. Последице претпоставке да је ризик од катастрофа родно неутралан су: погрешна идентификација и процена ризика, неадекватно конципирана реакција у политикама, прављењу приоритета и финансирању ризика на националном и нивоу заједнице.

Почетни моменат у смањивању ризика од катастрофа иза промовисање културе отпорности на катастрофе лежи упознавању опасности каои физичких, друштвених, привредних и амбијенталних рањивости од катастрофа са којима се већина друштва суочава. Треба при том имати увек у виду да катастрофе не дискриминишу али људи да. Родно инклузивни, недискриминативни приступ смањивању ризика од катастрофа може постићи добитни резултат за породице и заједнице јер жене, ако су им пружене једнаке могућности, могу вршити мултиплификоване функције ваљано – као учеснице свих процеса изградње културе безбедности, али и лидерке у домену смањивања ризика од катастрофа. Због свега наведеног, закони, политике и праксе треба да узму у обзир чињеницу да, услед различитих економских, социјалних, репродуктивних и политичких улога мушкараца и жена, они имају и различите капацитете и потребе у одговору на утицаје катастрофа и климатских промена.

Професорка универзитета
Зорица Мршевић
објављено: 07.09.2012.

<http://www.politika.rs/rubrike/Sta-da-se-radi/Zene-i-katastrofe-Zorica-Mrsevic.sr.html>